

Consulting w ochronie środowiska

„Ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód wraz z opracowaniem rejestru wykazów obszarów chronionych”

Wykaz obszarów chronionych przeznaczonych do ochrony siedlisk i gatunków od wód zależnych - przykłady

Paweł Pawlaczyk

Warszawa, 9 stycznia 2019 r.

Obszary Natura 2000

zależnych od wód jest 785 z 995 obszarów

Ustawa o ochronie przyrody, Art. 25. **1. Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:**

- 1) obszary specjalnej ochrony ptaków;
- 2) specjalne obszary ochrony siedlisk;
- 3) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty

Obszary Natura 2000

Dolina Białki (małopolskie)

Obszary Natura 2000

Bagna Izbickie (pomorskie)

Obszary Natura 2000

Lasy Puszczy nad Drawą

Obszary Natura 2000

Uroczyska Puszczy Drawskiej

Obszary Natura 2000

Wymogi:

- Uniknięcie pogorszenia stanu chronionych siedlisk oraz znaczących zakłóceń bytowania chronionych gatunków (*dotyczy także pogorszeń z przyczyn naturalnych oraz pogorszeń będących skutkiem „business as usual”*);
- Wdrożenie środków ochronnych odpowiadających wymogom ekologicznym chronionych w obszarze gatunków i siedlisk, przyczyniających się do odtworzenia i utrzymania właściwego stanu ochrony.

Sporządza się plan ochrony lub plan zadań ochronnych

Obszary Natura 2000

Cel:

- Przyczynienie się do odtworzenia i utrzymania właściwego stanu krajowych zasobów gatunków i siedlisk
- Odtworzenie i utrzymanie właściwego stanu przedmiotów ochrony
- Odtworzenie i utrzymanie referencyjnego stanu przedmiotów ochrony
- Osiągnięcie celów działań ochronnych (PZO)

Parki narodowe

Ustawa o ochronie przyrody, Art. 8. 1. Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Wszystkie 23 są zależne od wód

Parki narodowe

Słowiński

Parki narodowe

Słowiński

Parki narodowe

Drawieński

Parki narodowe

Biebrzański

Parki narodowe

Cel: Art. 8 ust 2.: Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.

Wymogi: Ochrona całości przyrody. Eliminacja lub ograniczanie zagrożeń dla przyrody parku narodowego. Prowadzenie działań ochronnych w ekosystemach parku narodowego, zmierzających do realizacji w/w celu.

Sporządza się plan ochrony lub zadania ochronne

Rezerваты przyrody

Ustawa o ochronie przyrody, Art. 13. 1. Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Zależnych od wód jest 855 z 1499 rezerwatów

Rezerwaty przyrody

Bagna Izbickie (pomorskie)

Rezerваты прыроды

Sokół (mazowieckie)

Rezerваты прыrody

Jar Raduni (pomorskie)

Rezerваты прыроды

Jeziro Krasne (pomorskie)

Parki krajobrazowe

Ustawa o ochronie przyrody, Art. 16. 1. Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Zależne od wód są wszystkie 124 parki

Parki krajobrazowe

Wdecki

Parki krajobrazowe

Cedyński

Parki krajobrazowe

Śnieżnicki

Parki krajobrazowe

Tucholski

Parki krajobrazowe

Cel: Zachowanie wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych oraz walorów krajobrazowych w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Wymogi: Ochrona przyrody i krajobrazu w warunkach zrównoważonego rozwoju. Eliminacja lub ograniczanie zagrożeń dla przyrody i krajobrazu.

Sporządza się plan ochrony, może określać cele i wymogi szczegółowe.

Obszary chronionego krajobrazu

Ustawa o ochronie przyrody, Art. 23. 1. Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Zależnych od wód jest 406 z 407 obszarów (jeden wyjątek – Góra Krzyżowa, dolnośląskie)

Obszary chronionego krajobrazu

Pas Pobrzeża na zachód od Ustki (woj. zachodniopomorskie)

Obszary chronionego krajobrazu Dolina rzeki Pilicy i Drzewiczki

Obszary chronionego krajobrazu

Puszcza Notecka

Obszary chronionego krajobrazu

Dolina Noteci

Obszary chronionego krajobrazu

Cel/wymogi: Zachowanie „wyróżniającego się krajobrazu o zróżnicowanych ekosystemach” + potencjału dla turystyki i wypoczynku + funkcji korytarzy ekologicznych

Szczegółowe ustalenia co do ochrony mogą być zawarte w akcie tworzącym

Pomniki przyrody

Ustawa o ochronie przyrody, Art. 40. 1.: Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

W zasadzie ochrona pojedynczych tworów przyrody. Ale możliwa ochrona w tej formie stanowisk gatunków oraz siedlisk przyrodniczych – np. źródliska, odcinek koryta potoku, bagno.

„Zależnych od wód” jest 111 z 31.430 pomników przyrody w Polsce

Pomniki przyrody

Granatowe Źródła, łódzkie

Pomniki przyrody

Źródło św. Floriana, Kochlew, łódzkie

Pomniki przyrody

Hildenbrandtia w potoku, dolnośląskie

Pomniki przyrody

Krzeczkowskie Bagno, 2 ha, lubuskie

Stanowiska dokumentacyjne

Ustawa o ochronie przyrody, Art. 41.: 1. Stanowiskami dokumentacyjnymi są niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych. 2. Stanowiskami dokumentacyjnymi mogą być także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt.

Stanowiska dokumentacyjne

- W zasadzie forma ochrony dziedzictwa geologicznego;
- Ale: ochrona siedlisk i zależność od wód możliwa, gdy:
  - chronią elementy typowo wodne – wodospad, koryto potoku, źródliska;
  - chronią siedliska istniejące w wyniku erozji / abrazji powodowanej przez wody – wyrwy w brzegach, klify;
- „Zależnych od wód” jest 26 ze 177 stanowisk dokumentacyjnych w Polsce.

Stanowiska dokumentacyjne Wodospad w Cisowej (podkarpackie)

Stanowiska dokumentacyjne

Potok Rzyczanka (małopolskie)

Stanowiska dokumentacyjne

Jaskinia Miecharska w Wiśle (woj. śląskie)

Celem ustanowienia stanowiska dokumentacyjnego jest zachowanie systemu jaskiniowego wraz z formą osuwiskową, w obrębie której system ten występuje, oraz zabezpieczenie przed degradacją: korytarzy jaskini, osadów i nacieków jaskiniowych, systemu hydrologicznego jaskini ze szczególnym uwzględnieniem potoku jaskiniowego i jeziora, cieków powierzchniowych zasilających ten potok oraz źródeł z nim związanych, a także zachowanie zbiorowisk fauny, w tym nietoperzy i bezkręgowców wodnych.

Fot. G. Szalbot, www.wisla.pl

Jaskinia jest obecnie najdłuższą formą jaskiniową Beskidów i jedną z największych niekarstowych jaskiń Europy Środkowej. Powstała ona w efekcie tzw. makrodyfuzji szczelinowej wzdłuż powierzchni poślizgu osuwiska i jest jedną z dwóch tego typu form dotychczas odkrytych w Beskidach. Jaskinia Miecharska stanowi labiryntową sieć korytarzy i sal, schodzących z górnej części stoku prawie do dna doliny. System korytarzy składa się z trzech części: górnej, środkowej i dolnej. Długość jaskini wynosi 1808 m, zaś deniwelacja - 56,3 m, jednak nachylenie stoku powoduje, że rzeczywista głębokość jaskini pod powierzchnią terenu sięga 10-20 m. Unikatowym zjawiskiem w jaskini jest stały przepływ podziemnego potoku, który w górnej części tworzy wodospad, a w dolnej części jezioro. Swoisty element, nietypowy dla jaskiń niekarstowych stanowi unikalna szata naciekowa jaskini (m.in. kalcytowe stalaktyty, helikryty). W jaskini występuje również unikalna fauna: chronione gatunki nietoperzy oraz rzadkie gatunki fauny bezkręgowcowej.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Ustawa o ochronie przyrody, art. 43: Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

„Zależnych od wód” jest 188 z 263 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych w Polsce

Zespoły przyr.-krajobraz.

Dolina Soły (śląskie)

Zespoły przyr.-krajobraz.

Dolina Soły (śląskie)

1998 r.

Towarzystwo na rzecz Ziemi

RZKA KONFLIKTU

Wtedy w 1996 roku Towarzystwo na rzecz Ziemi (wówczas jeszcze Federacja Zielonych – Oświęcim) rozpoczynało działania przeciwko prowadzonej regulacji Soły, nikt nie przypuszczał, że w ciągu kilku miesięcy spychacze opuszczą brzegi rzeki, a w dwa lata później na mocy uchwały Rady Miasta Oświęcimia sporny teren objęty zostanie ochroną prawną. A jednak ... To co wówczas wydawało się niemożliwe dziś jest już faktem.

W wyniku pierwszych robót regulacyjnych prowadzonych nad Sołą w latach 80-tych zdezastowano ponad 30% powierzchni zajmowanej przez łągi wierzbowo-topolowe (zbiorowiska leśne, znajdujące się w strefie zalewu wód rzecznych) zachowane w stanie prawie naturalnym. Lasy tego typu są na naszym kontynencie odpowiednikiem lasów deszczowych strefy tropikalnej. W Polsce aktualnie zajmują niecałe 5% pierwotnego areалу.

Nimno upływu wielu lat od tamtej pory, wciąż widoczne są skutki nieprzemysłanej ingerencji

Zespoły przyr.-krajobraz. Rzeka Prusina (kujawsko-pomorskie)

Zespoły przyr.-krajobraz.

Jezioro Limajno i okolice
(warmińsko-mazurskie)

Zespoły przyr.-krajobraz.

Międzyrzecze Neru i Dobrzyńki
(łódzkie)

Użytki ekologiczne

Ustawa o ochronie przyrody, Art. 42: użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

„Zależnych od wód” jest 6830 z 7638 użytków ekologicznych w Polsce

Użytki ekologiczne

Meandry rzeki Rudy (śląskie)

Użytki ekologiczne

Zakola Białej Przemszy (śląskie)

**UCHWAŁA NR XXXIV/344/14
RADY MIEJSKIEJ W DOBRZANACH**

Użytki ekologiczne

z dnia 4 lutego 2014 r.

**w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego
pn. „Niebieski korytarz ekologiczny koryta rzeki Iny i jej dopływów - IX”.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.) oraz art. 44 ust. 1 i 2 i art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 ze zm.) Rada Miejska w Dobrzanych uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Ustanawia, ze względów zachowania bioróżnorodności oraz ostoi i miejsc sezonowego przebywania ichtiofauny, użytek ekologiczny pod nazwą „Niebieski korytarz ekologiczny koryta rzeki Iny i jej dopływów - IX”, zwany dalej „użytkiem”, obszar o łącznej powierzchni 2,39 ha, położony w gminie Dobrzany, w powiecie starogardzkim, w województwie zachodniopomorskim.

2. Szczególnym celem ochrony użytku jest zachowanie w odpowiednim stanie wód płynących, jako korytarza ekologicznego, stanowiącego ważny szlak wędrówek i rozrodu ryb lososiowatych.

11 użytków „rzecznych” w zlewni Iny i Regi

Fot. Towarzystwo Przyjaciół Rzek Iny i Gowienicy <http://www.tpriig.pl>

Dziękuję za uwagę

